

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

Tractatus I. Prooemialis De Principiis communibus Doctrinae Moralis,
Conscientia, Actu Humano, Et Peccato In Genere

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio IV. An, & quomodo venialia multiplicata constituent peccatum
mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59488](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59488)

neuter potest, sicut nec Superior ob rationem
mox ante n. præced. datam. Poterit tamen per ac-
cidens ob gravis momenti finem, vel circumstan-
tias eâdem ratione, quâ modò de Superiore præci-
piente explicatum est. Sed hæc insinuasse satis
est; latiùs tractanda in propriis materiis.

SECTIO IV.

*An, & quomodo venialia multiplicata con-
stituant peccatum mortale?*

SUMMARIUM.

31. Venialia multiplicata quidem ad mortale tandem di-
sponunt.
32. At verò sine omni morali connexione in materia, vel ef-
fectu aliquo, etiam in infinitum multiplicata ratione
soli multiplicationis mortale fieri non possunt.
33. Sic, Clericus quotidie in Breviario omittens aliquot ver-
sus &c. opifex singulis festis per totum annum unâ &c.
g. horâ laborans &c. non peccat mortaliter. Idem
est de jejunante.
34. Item qui toto anno parvam & g. orationem ex voto pro
quodis die determinatam debitam, omittit, semper ve-
nialiter tantum peccat.
35. Ego qui talia unâ intentione & g. initio anni proponat
quotidie facere: & g. quotidie aliquot versus omit-
tere, laborare: orationem illam omittit: quâvis oc-
cassione leviter mentiri &c. Idem est de eo, qui plures
ad similia faciendâ inducit.
36. Similiter, per se loquendo probabilius venialiter tantum
peccat, qui vult committere omnia venialia, & sola
mortalia vitare.
37. Quando verò habent moralem inter se connexionem
ratione materiae concrecentis, vel effectus causati sub
aliqua unâ directa, vel indirecta intentione, mortale
efficiunt.

45. Sic, qui directa intentione per furtum minuta intendit, cessante auferre notabilem quantitatem, si prima fuerit, & singulis furtis peccat mortaliter: quia tamen omnia, ut potest continua unius male intentionis exte-
rio, in unum mortale concresecunt.
46. Similiter, qui ex sola saltem indirecta intentione con-
nuandi veniale usque ad materiam notabilem, ad-
vertens & g. furando minuta, omittendo Versus, &
Psalms, laborando die festo, comedendo die ieiunij
&c. tandem concresecere materiam notabilem, tam-
pergit, ultimo actu illius materia completiva peccat
mortaliter.
47. Insuper hoc speciale est in materia furti, & g. quod
non advertat à se auferri notabilem quantitatem, &
furtum minuta, sicque non peccet mortaliter auferens,
peccabit tamen mortaliter postmodum cognitam
quantitatem retinendo.
48. Et hæc per hos tres numeros dicta etiam vera sunt, quan-
do huiusmodi furtum minuta sunt, ab eodem pluribus
Dominis, & admissa tamen maiore quantitate materia,
si pluribus, quam si uni fiant.
49. Si sciens alias quoque modica furari, vel furatus esse, &
ipse nihilominus modica furetur, absque tamen iudicio
vel consensu in furtum aliorum, probabiliter scilicet
mortaliter peccat.

38 **P**eccata venialia multiplicata, tandem dispo-
nere ad mortale, omnes fatentur cum S. Theo-
1. 2. q. 88. a. 3. Ratio ex dictis patet. Quia pec-
catum veniale est veluti spiritualis languor & in-
firmitas animæ, quo nimirum fervor charitatis &
gratiæ, quæ est spiritualis animæ vita languet,
& debilitatur: ergo quò magis multiplicantur
venialia, eò magis disponunt ad mortem spiritua-
lem animæ per peccatum mortale facile incurren-
dam. Iuxta illud Eccl. 19. *Qui spernit modicum,*

paulatim decidet. Et experientiâ nimis notum est, eum, qui facilis est in multiplicandis venialibus, paulatim declinare in mortalia: sive ejusdem materiae, ut assuetus furtis parvis, tandem audeat majora: incautus in aspectu, lectione, locutione, tactu turpi, sensum declinat in deteriora: sive diversa materiae; ut assuetus multiplicare mendacia, declinat in perjuriam; deditus intemperanter potui, solui &c. in nescio quæ flagitia. Sed quæstio est, an peccata venialia multiplicata tandem seipsis efficiant mortale? Ita sanè universim videtur asserere *Glossa in c. tres sunt. de pœnit. & D. August. variis locis.*

ASSERTIO V.

Peccata venialia omninò disparata absque omni morali connexionem in materia, vel effectu aliquo, quantumlibet multiplicata in infinitum ratione solius multiplicationis, nullo eventu possunt fieri peccatum mortale. Communis doctrina. *D. Thomas I. 2. q. 88. a. 4. Scot. in 3. d. 38. q. 1. S. 1.*

Ratio est. Quia sola multiplicatio non variat propriam rationem peccati in aliam rationem diversam: atqui ratio peccati mortalis adæquatè sumpta omninò diversa est, & quodammodo infinite distat à ratione peccati venialis: nam peccatum mortale, ex eo, quòd sit offensa DEI, & aversio à DEO summo & infinito Bono, simpliciter est quodammodo malitiæ infinitæ, ideoque mereretur pœnam æternam: peccatum verò veniale, cum non sit aversio à DEO simpliciter,

eiter, finita solum & levis est malitia, penam
 que temporalem ac leuem meretur: atqui ulterius
 finitum quantumlibet multiplicatum nunquam
 adæquat infinitum; quia finiti ad infinitum nulla
 proportio: ergo peccata venialia quantumlibet
 multiplicata in infinitum, ratione solius multipli-
 cationis nunquam fient peccatum mortale, nun-
 quam adæquabunt unum peccatum mortale in
 ratione offensæ DEI, quia nec omnia simul aver-
 tunt à DEO ultimo fine, sicut unum peccatum
 mortale. Itaque verba otiosa, mendacia jocosa &
 similia venialia quotidie millies repetita, nunquam
 per totum annum, nunquam per centum annos ef-
 ficient peccatum mortale; quia illa venialia om-
 ninò disparata sunt, absque omni morali connexio-
 ne in materia vel effectu aliquo. Sed afferamus
 exempla & calus speciales.

§. II.

40 **C**lericus ex negligentia vel incuria quotidie
 committens aliquot versus, aut unum vel alte-
 rum Psalmum in Officio divino: opifex omnibus
 diebus Dominicis & Festis per horam circiter
 serviliter laborans: qui per totam Quadragesimam
 quotidie modicum extra refectionis tempus su-
 mit &c. quantumvis per totum annum vel Qua-
 dragesimam notabilis quantitas omissorum Psa-
 lorum: laborum servilium: ciborum extra men-
 sam sumptorum: concreseat & coacervetur: sem-
 per tamen toto anno, imò quotcunque annis, so-
 lum peccat venialiter, & nunquam mortaliter.
 Intellige semper, *per se*, secluso scandalo, con-
 temptu,

emptu, periculo, aliãve malitiã. Sic Suarez, Vasquez, alii cum Sanchez lib. 1. Moral. c. 4. Layman.

l. 1. c. 7. n. 4. Quia nimirum tales actus non habent ullam moralem connexionem per distinctionem dierum, cum eorum obligatio cum quolibet die extinguatur. Idem à fortiori dicendum, si plura venialia comittantur contra diversa præcepta: ut si in die Festo incidente in diem jejunii, & in Missa audienda veniales defectus admittas, & modicum extra mensam comedas, & insuper pecceris, mentiaris &c.

§. III.

Qui vovit toto anno, singulis aut certis diebus, puta Dominicis, Veneris, Sabbathi &c. dicere unum, tria *Pater & Ave*: dare modicam elemosynam, vel simile opus bonum de se exiguum præstare: idque determinatim, ita ut quælibet oratio, vel elemosyna cujuslibet diei onus sit exclusã intentione, omissum uno die, supplendi alterã die, etsi toto anno, vel maximã parte omittat orationem illam, vel elemosynam, semper peccat venialiter tantum, & nunquam mortaliter. Ita DD. citati. Ratio iterum est. Quia materia hujusmodi voti ex se levis est, & insufficientis ad peccatum mortale: neque per plures dies omissa ullam moralem connexionem vel continuationem contrahit, cum sit determinata ad singulos dies: ergo neque per plures dies, vel totum annum omissa unquam peccatum mortale constituet.

Secus dicendum esset, si quis talia vovisset cum expressã intentione supplendi alio die, quod

uno die omiffum est. Aut si quis unâ principali intentione voviffet orare 300. *Pater & Ave* dare pauperibus 300. denarios, &c. poftea verò modificando actualem executionem vel distributionem, quò fuaviùs faciat, decreviffet diftinctis fingulis diebus per annum dare fingulos denarios, vel orare fingula *Pater & Ave* &c. talis totum vel longo tempore omittens fine dubio peccaret mortaliter. Quia materia voti principalis gravis est & fufficiens ad peccatum mortale: diftributio vero per tot dies non est votum, fed modificatio votum quoad executionem: eò ipfò autem, quò principaliter vovit orare 300. *Pater & Ave*, aut dare trecentos denarios, etfi poftea modificet per 300. dies, tamen intendiffe debet, quòd fi uno die omitteret, altero compensaret. Et ideò vi intentionis principalis omiffio unius diei continuatur mortaliter cum omiffione alterius diei: & fic tandem evadit quantitas notabilis & mortalis, eo modo quo affert. feq. late dicetur.

§. IV.

42 **A**ffertio noftra in prædictis, & fimilibus casibus vera est, etfi ejusmodi peccata venialia multiplicata fub una intentione principali univertur: aded ut ipfa intentio feu propositum quotidie quâcunque occasione leviter mentiendi &c. quotidie aliquot Verfus vel Pfalmos in Officio vino omittendi: quotidie in Quadragefima extra tempus, datâ occasione modicum quid comedendi: fingulis diebus Feltis modico tempore laborandi: votum exiguum longo tempore non im-

plendi, vel omninò omittendi &c. modò dicto
num. *precedenti*, per se loquendo solum peccatum
veniale sit. *Secura doctrina apud Suar. Sancti.*
Laym. cit. Ratio est. Quia propositum non po-
test esse majoris malitiæ, quàm sint actus intenti :
sed omnes actus intenti in proposito solum sunt
veniales : ergo nec propositum vel intentio majoi-
ris culpæ esse possunt per se loquendo.

Eadem ratione non erit mortale, si quis mul-
tos inducat ad venialia. Ut si efficias, ut multi
eodem die jejunii ad haustum extraordinarium
aliquid sumentes modicè jejunium frangant : vel
ut multi eodem die Festo modicè laborent &c. li-
cet omnium commestiones vel labores conjunctim
constituerent notabilem quantitatem. Quia eo-
rum singulorum actuum non est moralis conne-
xio : & singulorum culpæ in particulari non ex-
cedunt venialem : ergo nec inducens plus quàm
venialem culpam committit. Hinc resolvit *Bona-*
tina, de tertio precepto Decal. disp. 5. q. un. p. 3.
nec peccare mortaliter Dominum, qui die Festo
laborem duarum horarum injungit viginti famu-
lis &c. Quia unius opus nequaquam unitur cum
opere alterius. Eadem ratio videtur, si singuli
successivè per modicum tempus in eodem die Fe-
sto laborent, etiamsi uno post alterum laborante
totus dies occuparetur : ut notat *noster Fortellus in*
dub. regul. v. laborare, in additione. Verùm hæc
videntur malè sonare piis mentibus, & fraudem
sapere.

Dubium incidens.

Quid dicendum de eo, qui vult committere
omnia venialia, que committenda occurrunt,
& sola mortalia vitare?

43 **T**alem peccare mortaliter sanè docent Au-
thores mei præcipui, Sanchez *lib. 1. Mo-
ral. c. 5. n. 4.* Layman. *lib. 1. tract. 3. c. 5. num.
7. & alii apud ipsos.* Ratio est. Quia qui vult se
exponere periculo peccati mortalis, is peccat
mortaliter: sed qui vult committere omnia veni-
alia, vult se exponere proximo periculo peccati
mortalis, cum venialia sint dispositiones ad
mortale: ergo. Unde celebre dictum D. Augustini
tract. 12. in Joann. minuta plura occidunt. D.
Thom. *suprà art. 4.* dicit, esse intelligendum dis-
positive.

Benignior tamen & probabilior videtur op-
posita sententia, talem, per se loquendo, adhuc
non excedere culpam venialem. Ita Granada,
Salas, Castropalaus *to. 1. tract. 2. disp. 2. p. 2. q. 3. n. 5.* alii cum Tambur. *l. 1. c. 1. §. 4. n. 12.* Ratio
est. Quia malitia actûs interni sumitur ab obje-
cto prout proponitur à ratione: sed objectum
hujus internæ voluntatis sunt solum omnia venia-
lia, & nulla alia malitia proponitur à ratione: ergo
&c. Neque verum est: venialia esse ita proxima
dispositiones ad mortale, ut quis volendo multi-
plicare venialia semper debeat vel possit certum
velle aliquod mortale. Videmus enim plures, qui
de venialibus non multùm curant; ac quoad mor-
talia

talitatem vel ipsum nomen abhorrere, & re ipsa diu abstinere. Certè durum est peccati mortalis damnare illos, qui verbis & factis significant, se hoc uno esse contentos, non peccare mortaliter; ceterum de venialibus non multum laborare. Ergo per se loquendo non est damnandus peccati mortalis, qui vult omnia venialia committere, hoc ipso, quo efficaciter vult abstinere à mortalibus. Excipienda tamen sunt venialia illa, quæ in certa materia, luxuriæ præsertim, reverà sunt dispositiones proximæ, proximùmque inducunt periculum ad mortale. Apertissimum enim esset libidinis mortalis periculum, si quis ex proposito admitat, quasvis confabulationes, aspectus, tactus &c. quoties de se veniales sunt. *Et Sanchez lib. 6. Moral. l. 4. num. 20.* bene arbitratur peccare mortaliter Religiosum illum, qui haberet propositum nunquam parendi vel abstinendi ab ullo actu prohibito in Regula, vel à suo Superiore, nisi præcipiatur, vel prohibeatur sub mortali. Quæ enim tunc facies Religionis foret? Vide *Bassium in forib. v. peccatum. n. 8.* Denique dictis contraria dicta D. Augustini intelligenda sunt, vel per accidens ratione periculi, quod subesse potest: vel per se in sensu Assertionis sequentis.

ASSERTIO VI.

Peccata venialia multiplicata tandem mortale efficiunt, quando habent inter se moralem connexionem ratione materia concrecentis vel effectus alicujus causati sub aliqua una directa, vel indirecta intentione. Ita cum aliis *Sanchez lib. 1. Moral.*

Moral. c. 4. n. 10. Et communissima doctrina, etiam Scoti in 3. d. 38. q. 1. Ubi dicit: Anum mendacium jocosum vel officiosum a Pralato vel Doctore prolatum non esse mortale sed frequentatum propterea, quod tunc pereat ejus Authoritas in docendo, vel judicando.

EXPLICATIO.

44 Ratio est. Quia quamvis sola multiplicatio venialium per se non possit variare rationem peccati venialis, ut dictum est, tamen per accidens, ex circumstantia specialis connexionis vel conjunctionis moralis in materia vel effectu causato, peccatum, quod alioquin ex genere suo foret veniale, hic & nunc in individuo mortale fit, dummodò accedat advertentia, & intentio directa, vel indirecta circa illam materiam vel effectum. Juxta sequentes Regulas.

REGULA PRIMA.

45 Peccata venialia multiplicata ratione materiae vel effectus fiunt mortale, quando fiunt ex directa principali intentione congregandi notabilem quantitatem sufficientem ad mortale, aut causandi effectum mortaliter malum. E. gr. Qui furtis repetitis semper furatur quid modicum, ne tantum notetur, sed ex intentione corripiendi magnam quantitatem, & inde ditescendi, is primo, & lingualis furtis peccat mortaliter. Omnes cum Lellis l. 2. c. 12. dub. 7. Sanchez l. 7. Mor. c. 21. Layman. l. 3. tr. 3. p. 1. c. 1. num. 6. Lugo disp. 16. sect. 3. de Just. (eademque erit ratio quoad effectus causati.

Ut si quis intentione principali proponeret violare jejunium, vel festum, ne tamen notetur, vellet repetitis vicibus semper modicum comedere vel laborare &c. Ratio est. Quia qui habet propositum proximo nocendi in re gravi, peccat mortaliter: & media semper participant iniquitatem finis intenti: at qui talis habet & retinet semper propositum nocendi proximo in re gravi; & singula furta minuta procedunt ex illo proposito tanquam ejus continua executio: singulaque tanquam media ordinantur ad acquirendam rem alienam notabilem, ut finem mortaliter malum: ergo talis singulis furtis minutis peccat mortaliter: non tamen committit tot distincta furta mortalia sed unum tantum. Quia omnia furta minuta simul sub una intentione principali uniantur tanquam continua una executio illius intentionis legalis.

Quare judica, mortaliter peccasse eum, qui menturas, & pondera falsificando modicè, vino equam, aliisque mercibus deteriores materias miscendo &c. notabile lucrum collegit: qui alienas vineas circumcursando uvarum multitudinem congregavit &c. Quia in his casibus unum est malignum propositum circa objectum grave & mortale. Non autem ita facile judicabis mortaliter peccasse eum, qui hodie ab uno non ita diu duos pacios furatus est, & absumpsit, ac deinceps abstinere proposuit: nihilominus post aliquot dies iterum nactus occasionem duos pacios eidem vel alteri abstulit, & eodem modo saepius post

post propositum abstinendi, ad summam unius
 v. g. floreni pervenit. Quia talis non unum pro-
 positum retinet, quod sæpius revocavit: unde nec
 unum peccatum committit, sed plura dissoluta
 venialia, nisi denique perveniat ad quantitatem
 valde notabilem & damnosam, v. g. duorum ve-
 trium florenorum. Tunc enim peccatum mortale
 non effugit: si non ratione ablationis, quia forte
 non advertit, saltem ratione injustæ detentionis
 quam utique aliquando advertere debebitur
 videbis amplius.

REGULA SECUNDA.

46 Peccata venialia multiplicata tandem efficiunt
 mortale ratione effectus vel materiae concre-
 scientis, ex sola saltem indirecta intentione con-
 nuandi veniale usque ad materiam notabilem, vel
 effectum mortaliter malum. Exemplum rursum
 notissimum in furtis. Qui successivè repetitis ve-
 cibus furatur quid modicum, v. g. singulos dena-
 rios, pacios &c. absque quidem prævia intentione
 congregandi magnam quantitatem, attamen ac-
 vertens tandem concrefcere notabilem summam
 domino causaturam notabile detrimentum, quæ
 nimirum simul ablata sine controversia sufficeret
 ad peccatum mortale: v. g. unius ducati &c. eo
 statu, si sciens & volens insuper aliquid modicum
 auferat complens vel excedens illam quantitatem,
 etiam unicum cruciferum vel denarium, ipso illo
 ultimo furto minuto peccat mortaliter: seu ipsum
 illud ultimum furtum minutum, alioquin seorsim
 secun-

secundum se sumptum veniale, hic & nunc ratione conjunctionis volitæ cum præcedentibus est peccatum mortale, aut potius, & rectè sonantiùs loquendo: *Intentio illa, seu voluntas continuandi furtum per illud minutum usque ad quantitatem notabilem, lethalis est. Quia tunc censetur consentire in totum damnum,* (sunt verba formalia auto & cedro digna Reverendissimi & Amplissimi Domini D. JOANNIS MELCHIORIS Episcopi Domitiopolitani, Herbipolensium Pro-Episcopi, Viri virtute ac doctrinâ præstantissimi, dum ante aliquot annos Tyrones meos, quæ ejus est erga Religiosos, pia humanitas, infatigato & celeberrimo illo Senatu Ecclesiastico Præfatus, ipsos personaliter pro Cura examinaret.) Ratio ergo est. Quia illud opus, quo injustum notabile damnum proximi completur, peccatum mortale est: atqui per illud ultimum furtum, quo quis advertit, se pervenire ad summam notabilem, v. g. furandò ultimum pacium complementem Talerum vel ducatum respectivè, completur notabile damnum proximi: ergo illud ultimum furtum mortale est, non quidem secundum se absolutè, sed cum habitudine ad furta præcedentia consideratum. *Est jam communis doctrina. Sic enim Major, Medina, Sotus, Valentia, Vasquez, Molina, alii cum Sanchez l. 7. Moral. c. 21. n. 5. Laym. supra c. 1. n. 6. Lugo supra sect. 3. Quamvis contrarium sentiant Navarrus c. 17. n. 139. Lessius sup. dub. 8. Marchant. Tribun. p. I. tr. 3. tit. 1. q. 5. & alii negantes, ullum ex illis furtis minutis fuisse peccatum*

catum mortale : quamvis fateantur, talem sub mortali teneri restituere illam quantitatem notabilem per furta minuta congregatam : ideoque peccare mortaliter detinendo tantum, non vero auferendo unquam: quod ipsum quidem posse fieri Regula sequenti patebit. Sed hic interim confirmemus Regulam datam. Talis ergo secundum omnes sub mortali tenetur restituere summam notabilem furtis minutis congregatam ; non quidem sub mortali totam illam summam, sed illam solum partem, quæ constituit quantitatem notabilem in grave damnum proximi, quæque restituta non retinetur amplius quantitas notabilis cum gravi damno proximi : secundum communem DD. apud Lugo. cit. n. 41. Atqui quod sub mortali restituendum est, etiam sub mortali non auferendum erat: seu: cujus retentio est mortalis, illius etiam ablatio fuit, vel saltem potuit esse mortalis : ergo si illa pars complens summam notabilem sub mortali restituenda est, eandem autem fuit, vel saltem potuit esse mortale, nisi tunc inadvertentia excusasset.

EXEMPLIS aliis Regula declaratur. I. Potest quis comedendo vel bibendo pretiosa aliena, peccare mortaliter: ubi sanè ultima buccella, vel haustus secundum se non est quid grave, tamen cum præcedentibus constat damnum & peccatum grave. Idemque est, de ultimo haustu inebriante. II. Clericus eodem die interruptis vicibus omitens plures Psalmos vel Partes secundum se non notabiles in Officio divino, quæ tamen simul sum-

pte conflent quantitatem notabilem, ultimâ om-
 miffione, etfi secundum fe modicâ, peccat mor-
 taliter. III. Si eodem die Jejunii, iteratis vicibus
 modicum quid extra refectionem comedas, quæ
 tamen modica simul fumpta constituent quantita-
 tem notabilem fufficientem ad transgressionem
 mortalem jejunii: aut fi eodem die Feflo, distin-
 ctis vicibus per modicum tempus, v. g. dimidium
 horæ, ferviliter labores, ut tandem concrefcant
 tempus notabile fufficiens ad mortalem violatio-
 nem Fefli, v. g. trium, vel quatuor horarum, dum-
 modò id advertas, tandem peccas mortaliter, eti-
 am modicum fumendo, vel laborando. Quia tunc
 diverfæ illæ parvæ violationes morali connexionem
 concrefcences complent unam notabilem quanti-
 tatem: ut notat etiam Sanchez lib. 1. Moral. c.
 4. n. 8. Portellus verb. Fefli dies. n. 2. in addit.
 IV. Qui fæpius modicum excedit limites tempe-
 rantie in cibo vel potu, & tandem advertit neces-
 fariò graviter lædendam valetudinem, etiam mo-
 dico infuper excessu, ratione effectûs feu notabi-
 lis damni caufati, mortaliter peccat. Simili ratio-
 ne, qui fæpius iterat mendacia jocofa, leves detra-
 ctiones, levia convitia, vexatiunculas &c. adver-
 tens tandem alium, vel alios excitandos ad gra-
 vem iracundiam, jurgia, lites, scandala &c. tan-
 dem aliquo ejusmodi actu, etfi secundum fe levi &
 veniali, peccabit mortaliter, ratione mali effe-
 ctûs caufati. Vide Sanchez loc. cit. & alios apud
 ipsum.

DICES I. Multiplicata venialia nunquam fa-
 cium

G g 2

ciunt mortale. *Distinguo.* Si sint omnino disparata absque omni connexione ad invicem in materia vel effectu causato, ut in exemplis allatis *assertione precedenti*: concedo. Si autem sint ita connexa; ut in exemplis hactenus allatis: nego. Neque etiam in proposito, peccata venialia ut talia in individuo faciunt unum mortale: sed ultimum furtum, v. g. quod secundum se solum esset veniale, hic & nunc adiectum præcedentibus fit mortale, quod valde notandum est. II. Ultimus actus furtivus, v. g. est ejusdem rationis cum præcedentibus: ergo venialis tantum, sicut actus præcedentes. *Distinguo antecedens.* Est ejusdem rationis ex objecto & per se: concedo. Ex circumstantia, & per accidens: nego. Ratione enim connexionis cum præcedentibus actibus, habet ultimus actus aliquam circumstantiam complementem scilicet materiam, & damnum notabile, quam non habent actus priores. III. Ultimum furtum non plus nocet, quam præcedentia: ergo omnia sunt tantum venialia. Iterum *distinguo antecedens.* Non plus nocet absolute secundum se sumptum: concedo. Non plus nocet respectivè, & ut est conjunctum cum furtis præcedentibus: nego. Nam ultimo furto minuto auferitur integer florenus vel ductatus, qui non ablatum erat furtis præcedentibus. IV. Quomodo ergo salvabuntur famuli Magnatum continuò auferentes, malè impendentes, vel consumentes aliqua modica, & nunquam restituentes? *Respondet:* illos excusari à mortali & onere restitutionis, partim per inadvertentiã: partim

quia Domini magnates in his non censentur valde
inviti, nec suos famulos tam strictè obligare velle
ad tam exactam administrationem rerum suarum
etiam quoad modica. Alioquin illi peccant, sicut
alii homines.

PETES. Quid si quis post notabilem quanti-
tatem minutis furtis comparatam usque ad pecca-
tum mortale commissum, rursus incipiat & per-
gaturari modica? Sic distinguendum est cum
Lugo supra cit. Aut enim talis nondum pœnituit
de furtis præcedentibus, nec restituit, vel restituere
proposuit, & sic denuò furandò modica ab eo-
dem, peccat mortaliter toties, quoties. Quia tunc
habet explicitam, vel implicitam voluntatem au-
gendi damnum proximi, & retinendi notabilem
quantitatem rei alienæ semper majorem & mayo-
rem. Aut talis jam pœnituit de furtis præceden-
tibus, & vel defactò restituit, vel restituere, datâ
occasione, proposuit: & tunc denuò furando mi-
nuta peccat tantùm venialiter, donec rursus at-
tingat quantitatem notabilem sufficientem ad
mortale furtum. Quia tunc per pœnitentiam, &
restituendi propositum abruptit continuationem
furtorum præcedentium cum sequentibus, & se-
quens materia non concrevit amplius cum præ-
cedenti: sed manet per se sola, & venialis, donec
rursus concrevat cum alia materia sequenti.

REGULA TERTIA.

¶ Super hoc singulare est in materia furti vel
injurie, quòd ex pluribus furtis minutis, &

Gg 3

singu-

singulis defactio venialibus tantum, tamen accre-
 scente notabili quantitate sufficiente ad peccatum
 mortale, adhuc exurgat peccatum mortale, ratio-
 ne injuste detentionis tantum. Ita nimirum: ma-
 licet quis furtis minutis sapissimè repetitis usque
 ad notabilem summam, quia nunquam recordatur
 precedentium furtorum, non advertit vel atten-
 dit ad accrescentem quantitatem, singulis furtis,
 etiam ultimo solum peccaverit venialiter, & nun-
 quam mortaliter ratione ablationis: postea tamen
 advertens aliquando quantitatem notabilem ag-
 gregatam, peccabit mortaliter ratione injuste de-
 tentionis, seu non restitutionis rei alienae. *Commen-
 nis & omnino certa doctrina apud Sanchez supra*
 & fatetur *Navarrus c. 17. n. 139.* et si alibi op-
 positum tenuerit. Ubi adverte, in furtis duo esse.
 Unum est injusta ablatio rei alienae invito Domi-
 no: alterum est injusta detentio, seu non restituo
 rei alienae invito Domino. Et quamvis per se
 & ordinariè ablatio & detentio ejusdem rei alie-
 nae constituent unum numero peccatum, cum ut-
 trumque per modum unius intendatur: nemo enim
 vult rem furari, quin saltem ad tempus eam
 detinere, ejusque usu ac possessione dominium spo-
 liare intendat: per accidens tamen quoad ratio-
 nem peccati saepe multum differunt. E. g. Accipit
 quis mutuam à domino volente certo tempore
 restituendum: abstulit gladium furioso ad impe-
 dienda damna aliis inferenda, postea finito terro-
 re, vel furore, repetenti domino non restituit: non
 peccavit auferendo: retinendo autem peccat

ribus furtis minutis, etiamsi omnia & singula quoad ablationem fuerint venialia, tamen accretente materiâ notabili sufficiente ad mortalem, ratione injustæ detentionis exurget peccatum mortale, & obligatio restituendi sub mortali.

REGULA QUARTA.

48 **F**urta minuta ac venialia multiplicata prædictis modis constituunt peccatum mortale, cum obligatione restituendi sub mortali, non tantum, cum fiunt ab eodem eidem, quod hostis- nus suppositum est, sed etiam cum fiunt ab eodem diversis dominis. Et quidem quoad primum modum, cum quis ex directa & formali intentione ditescendi, seu notabilem summam congregandi, furatur à diversis modica, videtur esse extra controversiam. Quia talis intentio est peccatum mortale, ex qua singula sequentia furta minuta, tanquam continua illius intentionis executio, eandem malitiam mortalem participant: & contra domini quàm maximè censentur inviti. Quoad secundum verò modum, cum quis absque expressi- modi intentione principali, magnam quantitatem congregandi, à diversis furatur modica usque ad notabilem summam scienter concrecentem: & quidem, *10. Medina, Angelus, Navar. cit. l. 17. c. 139. Toleros l. 5. c. 16.* alii putant, talem nunquam peccare mortaliter. Contrarium tamen longe verius de- cent DD. communiter *Lessius l. de Furtis c. 12. dub. 7. Molina to. 3. disp. 689. Sanchez l. 7. Moral. c. 21. Layman l. 3. p. 1. c. 1. num. 6. Lau-*

pp. cit. disp. 16. Sett. 3. §. 1. Ratio est. Quia licet talis minuta furando à diversis dominis non inferat notabile damnum singulis seorsim & actualiter; infert tamen notabile grave damnum omnibus collectivè, seu ipsi Communitati, vel Reipublicæ, saltem habitualiter, quatenus nimirum, si talis modus furandi non esset graviter prohibitus maxima sequerentur incommoda & inconvenientiæ contra Bonum commune, & indemnitàtem civium. Si enim cuilibet citra peccatum mortale, liceret distulcere tali modo, seu furtim magnam copiam congregare ex alieno, quæ foret facies Reipublicæ? qui mores? quæ securitas? Deinde sequeretur, posse aliquem sine peccato mortali in venditionibus uti ponderibus & mensuris modicè falsificatis, & diminutis: quod tamen in omni Republica bene instituta meritò gravissimè prohibitum est. Item sequeretur, non peccare mortaliter eum, qui ex granario, vel cellario totius Communitatis furaretur magnam quantitatem; aut qui sine justo titulo tributa seu gabellas, etsi minutas exigeret à tota populosa Communitate: &c. Quia talis singulos non graviter, sed leviter admodum læderet: quæ tamen omnia sunt absurdissima: ergo, &c.

Cæterum in favorem ejusmodi furunculorum aliquà hinc advertere debes. I. Universaliter, sive quis furtis minutis furetur ab eodem sive à diversis, ad contrahendum peccatum mortale majori quantitate opus est, quam illâ, quæ simul ablata constitueret peccatum mortale. Quia scilicet Domini non sunt ita invitati ad furta successivè, seu per

intervalla facta, quàm ad furtum rei notabilis simul factum; & ordinarie non tantum damnus inferitur. Vide *Molinam, Sanchez, Lugo*.
 II. Major item requiritur quantitas, si plura furtiva minuta diversis ac pluribus contingant, quàm si eidem. Quia tunc omnes & singuli non tam grave damnum patiuntur actualiter, & communiter minus inviti sunt. *Molina cit. disp. 689.* de remini-
 duplò, vel adhuc majorem quantitatem requiritur in furtis diversis dominis, quàm uni factis. *L. ymas. ibid.* à mortali excusat eum, qui à triginta mercatoribus singulos pacios auferret, etsi uni ablati. *ne* dubio mortalis quantitas essent. III. Eò etiam major requiritur quantitas in furtis factis sive eidem sive diversis, quantò fiunt per majora temporum intervalla. Quia eò magis deficit unius domini connexio, & domini minus inviti consentunt. Unde licet florenus v. g. simul, vel successivè brevi tempore ablati constitueret peccatum mortale, puta respectu mediocriter divitis: tamen successivè per longum tempus, utpote duorum, vel trium annorum, surreptus, non concrevit in peccatum mortale. Et si pluribus, tanto temporum intervallo, absque ditescendi proposito, talia furtiva minuta fierent, etiam duo, vel tres aurei non sufficerent ad peccatum mortale. Quæ tamen omnia prudentis & probi viri, vel Confessarii judicio relinquuntur. De quò latè *Molina & Sanchez, citati.*
 IV. Addit *Joannes Medina*, & probabile censet *Lessius, cit. dub. 7.* etiam requiri, ut taliter successivè, & præsertim à pluribus auferens non sit valde

valde pauper, & egens: alioquin excusabitur semper a mortali peccato, & restitutionis debito.

Dubium incidens.

Quid de furtis minutis factis eidem à diversis.

Exempli gr. Plures transeuntes vineam, singuli paucos botros decerpunt: plures intrantes cellam vinariam, singuli modicum furantur vinum, vel furtivè bibunt: plures famuli eidem Domino modicam pecuniam subtrahunt &c. ita tamen, ut omnia simul sumpta conficiant quantitatem notabilem in grave detrimentum Domini. Hic certum est, si plures communi consensu, consilio, cooperatione ita furentur, singulos peccare mortaliter, & teneri ad restitutionem in solidum: scilicet in defectu aliorum. Quia singuli sunt causa moralis totius damni. Quòd si unus primus incipiens ejusmodi furtum minutum, solo exemplo suo aliis causa fuit, ut alii grave damnum inferrent, jam mentio facta est *suprà num. 23.*

Quaestio ergo & difficultas solum est. Utrum, quando quis sciens alios quòque modica furari, vel turatos esse, nihilominus & ipse modica furatur, absque omni consensu vel influxu in furta aliorum, peccet mortaliter & restituere teneatur suam partem, ex eò, quòd advertat, suo, & aliorum furtis notabile damnum proximo inferri? Affirmativa sanè communior est sententia. *Navarr. Medina, Major, Corduba, Angelus, Sayrus, Vasquez, & alii cum Molina supra, Filiucio tract. 31.*

c. 10. n. 249. eò quòd talis sciens cooperetur ad grave damnum proximi.

Probabilior tamen videtur sententia opposita negativa Less. lib. 2. c. 12. dub. 9. Sanch. lib. 7. Moral. c. 21. n. 22. Tanner. to. 3. d. 4. q. 6. dub. 5. Lugo d. 16. sect. 3. §. 2. n. 55. Diana p. 2. rr. 17. r. sol. 42. Ratio est. Quia talis nec infert grave damnum ratione sui furti secundum se, quod exiguum, & veniale esse supponitur: nec ratione sui furti ut conjuncti cum furtis aliorum: quia suo furto nullo modo cooperatur ad furta aliorum: & grave nocumentum ex omnibus resultans non causatur per tuum furtum, sed per furta aliorum, quibus nullo modo causa fuisti. Alioquin sequeretur; quòd posito ad furtum mortale sufficere videretur, & Titius jam abstulisset octodecim, tu autem conscius, absque ulla cooperatione auferres solum duos, peccares mortaliter, & Titius venialiter tantum: quo nihil absurdius: ergo eo casu non peccas mortaliter, nec consequenter sub mortali obligaris ad restitutionem aliquam. Aliud est si unus & idem tali modo furetur, tunc enim ipse solus totius damni causa est. Aliud etiam est de eo, qui jam ægrotum, vel vulneratum, alioquin supervicturum, denuò leviter vulnerans occidit: quia infert gravissimum detrimentum, quòd mortibus, vel vulnera priora non intulissent.

Fundamentum ergo oppositæ sententiæ, seu principium illud: *Omnis scienter cooperans ad grave damnum alterius, peccat graviter*: verum solum est, quando quis influit in totum damnum

moraliter, jussu, consilio, concursu &c. aut per se
graviter damnificat, non item si leviter tantum.

C A P U T VI.

DE

SUBJECTO PECCATI,

Et Peccatis maximè internis.

SUMMARIUM.

1. Subjectum peccati triplex assignari solet.
2. Formaliter & primariò esse potest in voluntate,
3. Eaque sola.
4. Secundùm rationem, vel portionem superiorem.
5. In aliis verò potentiis, & membris secundariò solum.

Subjectum peccati triplex assignari potest. ¶

I. Subjectum peccati ultimum, seu denominationis, est ipse homo seu persona peccans.
 II. Subjectum peccati immediatum seu inhæsi-
 onis est potentia hominis eliciens seu exercens a-
 ctum peccaminosum. III. Subjectum intrinse-
 cum, seu potius materiale peccati est ipse actus
 peccaminosus, unde nata est alia celebris divisio
 peccati in peccata cordis, oris, & operis, de qui-
 bus infra. Modò pro fundamento dicendorum
 sit

ASSERTIO I.

Peccatum formaliter & primariò potest esse in
voluntate sola secundùm rationem vel portio-
nem